

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie **D. U.**

skazanego z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 lipca 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od postanowienia Sądu Rejonowego w Ł.

z dnia 12 maja 2014 r.,

I. uchyla zaskarżone postanowienie;

**II. umarza postępowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania
warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności w sprawie
Sądu Rejonowego w Ł. o sygn. akt IV K .../12;**

III. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2012 r., Sąd Rejonowy uznał D.U. za winnego tego, że w dniu 2 stycznia 2012 r. w Ł. dokonał uszkodzenia samochodu marki Opel Vectra, w ten sposób, że uderzał pałą teleskopową w szybę tylną powodując jej stłuczenie, co spowodowało szkodę w wysokości 620 zł na rzecz Z. W., przy czym w czasie dokonania przypisanego mu czynu miał zdolność rozumienia, jak i kierowania swoim postępowaniem ograniczoną w stopniu znacznym, tj. czynu z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to skazał go na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat

próby oraz karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 10 zł każda. Na podstawie art. 73 § 2 k.k. oddał oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego. Na podstawie art. 72 § 1 pkt 6 k.k. zobowiązał oskarżonego do poddania się leczeniu odwykowemu w okresie próby oraz zwolnił go od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 20 listopada 2012 r.

W dniu 3 marca 2014 r. kurator zawodowy złożył wniosek do Sądu Rejonowego w Ł. w przedmiocie zarządzenia wobec D. U. wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem z Sądu Rejonowego z dnia 12 listopada 2012 r., sygn. akt IV K .../12.

Postanowieniem z dnia 12 maja 2014 r., Sąd Rejonowy na podstawie art. 75 § 2 k.k., zarządził wobec skazanego D. U. wykonanie kary 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 12 listopada 2012 r., sygn. akt IV K .../12 z uwagi na uchylanie się przez skazanego od obowiązków związanych z dozorem kuratora sądowego.

Rozstrzygnięcie to nie zostało zaskarżone przez strony i uprawomocniło się w dniu 10 czerwca 2014 r.

Od powyższego postanowienia kasację na korzyść skazanego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucając rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Rejonowy postępowania w przedmiocie zarządzenia wobec D. U. wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem tegoż Sądu z dnia 12 listopada 2012 r., sygn. akt IV K .../12, bez udziału obrońcy skazanego, mimo istnienia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności skazanego, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego i umorzenie wobec skazanego, w oparciu o art. 15 § 1 k.k.w., postępowania wykonawczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest oczywiście zasadna. Nie ulega bowiem wątpliwości, że postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 12 maja 2014

r. zapadło z rażącym naruszeniem art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Zgodnie z przywołanym przepisem art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., w postępowaniu przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. Jak tymczasem wynika z akt sprawy D. U. został uznany winnym popełnienia w dniu 2 stycznia 2012 r. przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. przy przyjęciu, że w czasie popełnienia tego czynu miał zdolność rozumienia znaczenia czynu, jak i kierowania swoim postępowaniem, ograniczoną w stopniu znacznym z uwagi na stwierdzenie przez biegłych psychiatrów, iż jest osobą upośledzoną w stopniu umiarkowanym z zaburzeniami zachowania i emocji oraz uzależnioną do alkoholu.

Zauważyć należy, że w orzecznictwie nie ma jednolitego stanowiska w kwestii, czy fakt skazania określonej osoby przy przyjęciu jej ograniczonej w znacznym stopniu poczytalności sam w sobie implikuje obowiązek wyznaczenia tej osobie - także w postępowaniu wykonawczym - obrońcy z urzędu, o ile nie ma ona obrońcy z wyboru, z uwagi na istnienie wątpliwości co do jej poczytalności (por. postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 listopada 2007 r., II Akzw 777/07, LEX nr 357205, z dnia 1 lipca 2009 r., II Akzw 538/09, LEX nr 523992, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1996 r., II KKN 69/96, Wokanda 1997, nr 2, poz. 12-13; odmienne stanowisko wyrażono w: uchwale Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1986 r., VI KZP 53/85, OSNKW 1986, z. 9-10, poz. 70, postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 lutego 2001 r., II AKz 12/01, LEX nr 46918, postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 r., II KK 323/13, LEX nr 1405158).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w tej sprawie jest jednakże zdania, że fakt skazania z uwzględnieniem art. 31 § 2 k.k., winien każdorazowo być brany pod uwagę przez Sąd orzekający w postępowaniu wykonawczym w celu rozważenia, czy realne stają się także w tym postępowaniu wątpliwości, o jakich mowa w art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. Tym samym nie chodzi o automatyczne przyjmowanie zaistnienia omawianych wątpliwości przez sam fakt skazania z uwzględnieniem art. 31 § 2 k.k., ale niepomijanie tej okoliczności i każdorazowe rozważenie, w tym także w oparciu o dowody przeprowadzone w postępowaniu

rozpoznawczym, czy zachodzą w obecnym stadium procesu karnego wątpliwości, co do poczytalności skazanego.

Odnosząc powyższe uwagi do realiów rozpoznawanej sprawy podkreślić należy, że w stosunku do D. U. biegli lekarze psychiatrzy orzekli, iż jest osobą upośledzoną w stopniu umiarkowanym z zaburzeniami zachowania i emocji, uzależnioną do alkoholu (wymaga leczenia odwykowego w zakładzie zamkniętym), wymaga systematycznego leczenia psychiatrycznego ambulatoryjnego. W postępowaniu procesowym może brać udział jedynie z pomocą prawną (opinie z dnia 19 lipca 2012 r. oraz z dnia 29 sierpnia 2012 r. k. 91-92, 101).

Jak wynika z wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora zawodowego w dniach 21 i 27 maja 2013 r., w trybie art. 14 § 1 k.k.w., oraz dołączonej do niego dokumentacji medycznej, skazany jest upośledzony umysłowo, jako dziecko był umieszczony w Ośrodku Specjalnym w Z. (wywiad środowiskowy z dnia 27 maja 2013 r. - teczka dozoru).

Podobnie w opinii o tymczasowo aresztowanym sporządzonej przez Areszt Śledczy w Ł. zawarto informację, że u osadzonego D. U. stwierdzono upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym (opinia z dnia 8 lipca 2013 r. - teczka dozoru).

Tymczasem Sąd Rejonowy dysponując powyższymi informacjami i orzekając w postępowaniu wykonawczym w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszanej skazanemu warunkowo kary pozbawienia wolności w oparciu o art. 75 § 2 k.k., z uwagi na uchylenie się przez niego z nałożonych w wyroku obowiązków związanych z dozorem kuratora sądowego, ograniczył się jedynie do wezwania skazanego na posiedzenie, nie analizując w żaden sposób kwestii związanej z możliwymi nadal wątpliwościami, co do jego poczytalności. Procedował przy tym przy braku wyznaczenia skazanemu w postępowaniu wykonawczym obrońcy z urzędu oraz pod nieobecność skazanego, jako że przesłane do niego zawiadomienie nie zostało odebrane.

Postępując w ten sposób Sąd Rejonowy rażąco naruszył przepis art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. Konsekwencją wskazanego uchybienia było zaś wystąpienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie.

Stwierdzić ponadto należy, że w sprawie doszło już do przedawnienia wykonalności kary 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 12 listopada 2012 r., gdyż od daty uprawomocnienia się tego wyroku, tj. od dnia 20 listopada 2012 r., upłynął zarówno określony tym wyrokiem okres próby, jak i okres dalszych 6 miesięcy wskazany w art. 75 § 4 k.k., w którym dopuszczalne było zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.

Dlatego na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. umorzono postępowanie wykonawcze w tej kwestii.

Kosztami postępowania kasacyjnego obciążono Skarb Państwa.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

kc